

ATLAS INTERNATIONAL REFEREED JOURNAL ON SOCIAL SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
ISSN:2619-936X

Vol:5, Issue:17

2019

pp.187-195

Article Arrival Date: 14.02.2019

Published Date: 29.04.2019

GELECEKÇİ GELENEK BOYUTLARIN ve KUANTLARIN RESSAMI FUTURISTIC TRADITION PAINTER OF DIMENSIONS AND QUANTS

Dr. Öğr.Üyesi Mehtap DEDE KODAMAN

Trakya Üniversitesi Resim-iş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Edirne/Türkiye

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31568/atlas.296>
Article Type : Review Article

ÖZET

Dilşan Balkancı, kimlik arayışları, sanatı gelenekten moderne taşıma ve bilimi sanata yansıtma bağlamında Çağdaş Türk resminin önemli bir temsilcisidir. Bu makale onun resmindeki beşinci boyut ve sonrası hakkında; çalışmalarının niteliği konusundadır. Sanatçının resimlerinde 5. boyut ve diğer boyutlar: tünel boyutu yahut zaman- mekanın eğilip bükülmesiyle oluşan kesecikler, küreler, balonlar, dehlizler, şeritler, dalgalanıp duran bir uzay-zaman ve paralel diğer evrenlerle kendini gösterir. “Zamanın içinden hızla geçen bir fikir parçacığı” olarak kendini tanımlarken Higgs alanlarına ve evrenin gözlemleyicinin algısıyla değişen göreceliğine gönderme yapar. Bu ifadenin sanat dilindeki aktarımı ve anlamlandırmaları şaşırtıcıdır: Doğulu mistiklerin “Tanrı evreni sadece düşündü” fikrini ve kuantum fiziğinin Berkeley felsefesine yaklaşan gizemli matematiğini, görüngüler ve değişimler dünyasını aksettiriyor. Her an değişip yenilenen binlerce evrenin varlığını duyumsatmaya resmin dar olanakları çerçevesinde muvaffak oluyor. Onun resmi ancak sinemadaki bilim kurgu türüyle kıyaslanabilir. Balkancı'nın Resmini anlamak fizikle ilgili araştırmalar yapmayı gerektiriyor. Yalnızca mekanda diğer boyut algılarını yansıtmakla kalmamış; üç boyutlu materyallerle tuval yüzeyinde assemblaj tekniğinin olanakları içinde dördüncü boyut sonrası boyutlara yahut evrenlere gönderme yapmıştır: İki boyutlu ve üç boyutlu iç içe geçen yüzeyler, katmanlar yaratarak, delikli nesnelere tuval üzerine aplike ederek ve boyutlar arasında tünel alanları yaratarak. Dilşan Balkancı yaşamın ve zaman-mekanın içinde kendisinin eş zamanlı tanığı. Uzayı damalı bir satranç tahtası olarak döşemiş. Satranç tahtasının üzerinde ise atlar taşlara dönüşmüştür. Siyah beyaz damalar sayesinde genleşme, şişme, büzüşme, eğilip, bükülme, kıvrılma, kırılma ve tünel boyutlarını daha iyi ifade ederek optik bir illüzyon yaratmış. Bu sayede kuantum gerçekliğine de gönderme yapıyor: yanlısamanın gerçekliğimizi oluşturması, sayısız evrenler içinde sayısız gerçekler ve gözlemleyicinin gerçeği. Balkancı'nın resminin geleneksel, bilimsel ve çağdaş boyutu ontolojik ve morfolojik yapısıyla bu makalede irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dilşan Balkancı, Erken Devir Türk Sanatı, Çağdaş Resim Sanatı, Zaman, Kuantum Estetiği

ABSTRACT

Dilşan Balkancı is an important representative of Contemporary Turkish painting in the context of seeking identity, carrying art from tradition to modern and reflecting science on art. This article is about the fifth dimension in her painting; The nature of her work. The 5th dimension and other dimensions in the artist's paintings are: tunnel size or time which is formed by the bending and twisting of the space, spheres, balloons, vestibule, fluctuating space-time and parallel with other universes. In describing itself as an idea fragment that passes through time, Higgs refers to its fields and the relativity of the universe with the perception of the observer. It is surprising that the expression and interpretation of this expression in the art language is reflected in the mystical mathematics of God only universe in and the mysterious mathematics of quantum physics approaching Berkeley philosophy, the world of phenomena and changes. It is possible to feel the existence of thousands of universes that are changed and renewed at any time within the framework of the narrow possibilities of the painting. Her paint can only be compared to the science fiction genre in cinema. Understanding the paint of Balkancı requires research on physics. Not only reflects other dimension perceptions in space but also refers to the dimensions after the fourth dimension of the universe in the possibilities of assemblage technique on the canvas surface with three-dimensional materials: Two-dimensional and three-dimensional nesting surfaces, creating layers, appending perforated objects on canvas and creating tunnel areas between dimensions. Dilşan Balkancı is the simultaneous witness of herself in the life and time - space. She laid the space as a checkered chessboard. On the chessboard, the horses became stones. Thanks to the black and white veins, it creates an optical illusion by expressing the expansion, swelling, contraction, bending, twisting, curl, fracture and tunnel

dimensions. In this way, it also refers to quantum reality: the illusion of our reality, the myriad facts in countless universes and the reality of the observer. The traditional, scientific and contemporary dimension of the picture of Balkancı is examined in this article with its ontological and morphological structure.

Key Words: Early Period of Turkish Art, Contemporary Painting Art, Time, Aesthetic of Quantum

*“Bir önyargıyı ortadan kaldırmak atomu parçalamaktan daha güç”
Albert Einstein*

1. GİRİŞ

Çağdaş resim sanatımızın, geleneği moderne taşıma, kimlik arayışları ve bilimi sanata yansıtma bağlamında önemli bir temsilcisi olan Dilşan Balkancı’yı biyofilik resmi, Orta Asya Hayvan Üslubu etkileşimli sanatı, geleneği moderne aktarması, dönüşümün ve kozaların ressamı olması, kuantum estetiği, resmindeki katmanlar ve zaman olgusu gibi yönleriyle ele almıştık(Kodaman 2007:78-80; Kodaman 2015). Son çalışmalarında görüyoruz ki başarıyla yansıttığı 4. Boyut yani zaman boyutuna bu kez beşinci boyutu ve sonrasını eklemiş . Onun resmi ancak sinemadaki bilim kurgu türüyle kıyaslanabilir. Dilşan Balkancı’nın sanatını anlamak için sıkı bir fizik bilgini yahut en azından bu meselelere ilgili biri olmak gerek. Sanki daha çok fizik bilirse onun resminden daha çok şey anlaşılacak gibi. İnsan gördüğünü bilebilir bildiğini görebilir. Onun sanatında Sanat eleştirisi kriterlerinin bilimsel ölçütünü anlamlandırabiliyoruz.

5. boyut ve diğer boyutlar: tünel boyutu yahut zaman mekanın eğilip bükülmesiyle oluşan Möbius şeritleri hatta Klein şişeleri, kesecikler, tavşan ve solucan delikleri, küreler, balonlar, delizler, dalgalanıp duran bir uzay-zaman, yahut paralel diğer evrenlerle kendini göstermektedir. Öyle ki üç boyutlu bu evrenlerin gölgesi iki boyutlu diğer yüzeylere düşmektedir. Ve halihazırda oluşmakta olan başka evrenlerin patlama anları da aynı mekanda ifade edilmiş. Bunlar sanki Higgs alanlarıdır ve düşüncenin oluşum safhalarıdır. Higgs bozonunun 2012'deki keşfinden sonra, özelliklerinin ölçülmesine odaklanılmıştır; şimdiye kadar yapılan tüm ölçümler standart model beklentisiyle tutarlıdır (Flechl, 2015: 13). Dilşan Balkancı (S.g.: 2019) “Zamanın içinden hızla geçen bir fikir parçacıyıym” derken zaten kuantum fiziğine gönderme yapıyor. O tıpkı yansıttığı evrenler gibi düşüncedir. Doğulu mistiklerin “Tanrı evreni sadece düşündü” fikrine ve kuantum fiziğinin Berkeley felsefesine yaklaşan gizemli matematiğine; görüngüler ve değişimler dünyasına, her an değişip yenilenen binlerce evrenin varlığını duyumsatmaya; belirsizlik ilkesine, resmin dar olanakları çerçevesinde muvaffak oluyor. Kant gibi kuşkucu felsefeciler anlama olayının gerçek dünya ile algılanan dünya arasında uçurum yarattığının farkına varmışlardı (Barrow, 2001:206). Akira Kurosawa’nın en ünlü filmi Raşomon’da genç bir kadın yakınlarıyla bir ormanda yolculuk ederken saldırıya uğrar, olay herkesin gözüyle ayrı ayrı muhasebe edilir: hepsi birbirinden çok farklıdır, izleyici filmin sonunda çelişkilerin yok edilmesini, yalın gerçeğin ortaya çıkmasını ister fakat belirsizlik duygusundan kurtulmak için kafayı yorsa da tatmin edici olmaz (Barrow, 2001: 28).

Yunan filozofu Demokritos (M.Ö.:490) maddelerin atom diye adlandırılan ve daha küçük parçalara bölünemeyecek parçalardan oluştuğunu iddia etmişti (Parker,2005:19). Zamanla atomlar atom altı parçacıklara bölündü: proton, nötron, elektron ve daha alt parçacıkları öğrendik. Ve Einstein meşhur sözünü söyledi “Bir önyargıyı ortadan kaldırmak atomu parçalamaktan daha güç”. Klasik mekanik Newton’un Principia eserinin üzerinde yükselir; klasik mekanik makroskopik nesnelere, kuantum mekaniği ise mikroskopik nesnelere incelemek için kullanılır (Özhan, 2016:268). Klasik mekanikte herhangi bir sistemin herhangi bir andaki hareket durumu, sistemin bütün bağımsız serbestlik derecelerine karşılık gelen konum ve hızlarının o andaki değerlerinin bilinmesiyle tam olarak belirlenmiş olur ancak

atom ve atom altı parçacıkların hareketinde klasik mekanik yasaları yetersiz kalmaktadır (Dereli ve Verçin,2014:62-63).

“Biz boşayın enerji yoğunluğuna katkı sağlayan kuantum dalgalanmalarından konuşuyoruz ve sanal parçacıklar, bir parçacık ve anti parçacık çiftiyle sürekli görünür, etkileşir ve kendilerini söndürür. Şimdi bu düşünüldüğü kadar tuhaf değildir. Enerjinin kütleyle dönmesi için bir mekanizmaya ihtiyaç vardır. Bir geçiş değişim belirtir: Alt partikül proton ve nötronlardan biri biçim için en kolayıdır. Boş uzay hepsinden sonra boşluğu desteklemez. (“Boşay kısa ömürlü sanal parçacıklarla doludur” tüm bu enerjinin dalgalanma alanları kolaylıkla parçacıklara dönüşür.” (Martin,1984: 151).

Martin’in (1984:151) hicivli bir dille ele aldığı kuantum fiziği teorilerine Bohr, Planck, Heisenberg Einstein gibi kuramsal fizikçiler destek verdiler (Bkz.Crease and Goldhaber:2014).

Zaman ve uzaya gerçek dünyanın varoluşunun biçimleri gözüyle bakılır madde ise onun cisimidir. Maddenin bir parçasının tespiti zamanın bir anında uzayın bir kısmını kapsar. Hareketin bileşikliği fikri bu üç temel kavramla iç içe geçmiştir(Weyl,2010:1) Maxwell ışığın dalgalardan ve sürekli olduğunu kanıtlamış bu teorisi evrensel boyutta kabul görmüştü: Einstein fotoelektrik etkiyi Planckin çalışmasını baz alarak açıkladı: Planck radyasyonların kesikliğinin nedenini rezonatörlere bağlamıştı, Einstein radyasyonun kendisinin kesikli kuantum olduğunu söyledi. Bu radyasyona foton diyoruz. Einsteine göre ışık fotonları yüzeyleri delip geçiyordu(Parker,2005,49).Fransız prens , Louise de Broglie elektronun parça özelliklerinin yanısıra dalga özelliğinin olup olmadığını da merak ediyordu ne de olsa ışık hem parçacık hem de dalgaydı(Parker, 2005 :67). Çalışmalarının sonuçlarını 1923 Kasım’ında doktora tezinin büyük bölümünde kullandı, tez komitesi tezin orjinalliğini övdü, deneyler de uyumluydu ancak madde dalgası fikrini kabul etmeleri zordu, ya sonra tezin geçersizliği kanıtlanırsa ne olurdu? Ailesi asil olduğundan ve ülkeye hizmetlerinden dolayı ikilemlerden sonra tezi kabul edildi (Parker 2005:69).1924 yılında tez hakkında, danışmanı Einstein’ı bilgilendirdi: tezi inceleyen Einstein, “çılgınca ama kusursuz” demiştir (March, 1978,204; Parker,2005,70). Schrodinger, atom teorisi üzerinde çalışırken matematik bilmemekten yakınırsa hala denklemlerini sonuçlandıramamıştır. Herman Weyl’le fikir alışverişinden sonra konu zihninde aydınlanır ve 1926 yılında dalga mekaniği üzerine 4 makale kaleme alır (Parker, 2005:99-102). Heisenberg’in belirsizlik ilkesi olarak nitelendirdiği prensibe göre konumu ne kadar doğru ölçerseniz moment o kadar belirsizleşir, momenti doğru ölçerseniz konum belirsizleşir (Parker,2005:122).

Balkancı resminde yalnızca mekanda, espasda diğer boyut algılarını yansıtmakla kalmamış; üç boyutlu materyallerle tuval yüzeyinde assemblaj tekniğinin olanakları içinde de bu dördüncü boyut sonrası boyutlara yahut evrenlere gönderme yapmıştır. Nasıl mı? İki boyutlu ve üç boyutlu iç içe geçen yüzeyler, katmanlar yaratarak, delikli nesnelere tuval üzerine applike ederek ve boyutlar arasında tünel alanları yaratarak.

Kuantum simultanitesine eşdeğer şekilde Atlı Karınca simgesiyle kuantal olarak zamana binmiş giderken; çocukluğuyla yan yana şimdiyi, anı düşünüyor Dilşan Balkancı. Anda yaşadığını söylüyor ancak onun anı o kadar hızlı geçiyor ki geçmiş ve bugünü beraber yaşıyor, şimdi gibi hatırlıyor. Üç boyutlu yarattığı mekanları, izohips haritaları gibi ifade etmiş. Muhtemelen modern bilimin süregelen rüyalarından biri de dünyayı tam olarak haritalandırmak herşeyi bir bütün olarak haritalamak olmuştur. (Pickles,2008, 129) Bireyle toplum, bireyle doğa hakkındaki yeni düşüncelerin hepsi yeni bilgisayarlaştırılmış haritalandırma ve görselleştirme teknolojileriyle birlikte gerçeklik halini kazanmıştır(Pickles,age,130). Uzamları grafiksel olarak canlandırmak, kavramlaştırmak ve kaydetmek temsil etmek ve yaratmak kısacası harita çizme eylemi demektir (Cosgrove

1999:1; Pickles,2008,125-126). Cezanne resmettiği manzaraların jeolojik yapısı hakkında araştırma yapmıştı; görünür dünya açısından ifade edilen bu soyut ilişkilerin çizim işlemini etkilediğinden emindi (Merleau- Ponty 1964:263) Kompozisyonun öznesi durumundaki figür genellikle bir at ve bu üç boyutlu bir at olarak tasarlanmıştır. Onun ziyaret ettiği iki boyutlu bazı mekanlarda ise iki boyutlu atlar belki de atın kendi geçmişi yahut hatıraları saklıdır. O kendini ziyaret eden ve kendine yönelen bir bakış gibi. Dilşan yaşamın ve zaman- mekanın içinde kendisinin eş zamanlı tanığı. Haritacılık bakışına tanrının gözünden bakış yani Donna Haraway'ın (1991) "Tanrı- Kandırmacısı" adını verdiği bakış egemendir. Bu doğaüstü konumlandırma hem yukarıdan bakıldığında görülen yani kuşbakışı iki boyutlu perspektif ve her yeri aynı anda gören gözdür (Pickles, John,2006,132). Yeni sanatın icraatçılara göre eski coğrafyacılar kitabın sayfaları gibi düz bir dünyaya inanır iki boyutlu statik Eukleidesci; yeni görüntü ise üç boyutlu organik ve Mandelbrotcudur (Hitt1995; Pickles 263). Mekanı damalı bir satranç tahtası olarak döşemiş. Satranç tahtasının üzerinde ise atlar taşlara dönüşmüştür. Siyah beyaz damalar sayesinde genleşme, şişme, büzüşme, eğilip, bükülme, kıvrılma, kırılma ve tünel boyutlarını daha iyi ifade ederek optik bir illüzyon yaratmış. Bu illüzyon kafe duvarı illüzyonu olarak tanımlanan bir ifade biçimine benzer şekilde çizginin istenen yanılısamayı oluşturacak şekilde kaydırılmasıyla oluşuyor. Kafe duvarı illüzyonundaki hayali eğimler, retinanın iki boyutlu görüntüsünü tesadüfen kaybettiren yatay eğimli yüzeylerdeki farklı fiziksel açılarla ilişkilidir(Tomoko vd.2018:1687). Bu sayede kuantum gerçekliğine de gönderme yapıyor: yanılısamının gerçekliğimizi oluşturması, sayısız evrenler içinde sayısız gerçekler ve gözlemleyicinin gerçeği.

Dilşan'ın atları her daim bahar gibi. Belki bu çocukluk ve ilk gençlik yıllarına bir gönderme. Belki de bir kelime oyunu. Kurşun bir asker imgesi oyuncak bir süvari olarak atları sürüyor. Mükemmel bir üç boyut yanılısaması ve iki boyutlu yüzeyde nesnelere gerçekmiş gibi yansıtılmasına rağmen bazı eserlerinde boyayla ifade etmek yerine gerçek malzemeyi tercih etmiş; çeşitli aplike yöntemleri ile malzemeyi tuvale birleştirmiş. Dilşan'ın son sergisi için seçtiği malzemeler şamanik dönemleri ve kurgan buluntularını at koşum takımlarını, antik giysi ve aksesuarları anımsatıyor: deriler, keçeler, dallar, ziller, kilim parçaları, küçük oyuncaklar, altın paralar, boncuklar, nazar boncukları, düğmeler, pullar, tüller, çengelli iğneler, inciler, kurdalelar, türlü türlü halatlar, şeritler, ipler, sırmalar, simler, tüyler, ponponlar... Sanki boncuk ponpon düğme gibi yuvarlak ve küresel nesnelere kuantlara, şeritler ve iplerle sicim teorisine gönderme yapıyor. Bir çok defalar terzi ve tuhafiyeye kelimesine sembolik imalarda bulunmuştur bunu kaligrafik öğelerle de birleştirmiş acaba terzilerin ve yazıcıların piri Idris'e (Hermes) bir gönderme mi söz konusu? Hermes ve kozmoloji resmin gizeminde saklı gibi. Resim 1de kuyruğa yerleştirilmiş tüylü balık dikkat çekicidir balığın baş kısmı tavuğa benzer bir kuş gövdesi olan balıkla atın kuyruğunu oluşturuyor. Kuzey Amerika ve İzlanda'da tüylü balıkla ilgili efsanelere rastlıyoruz. Tüyler ezoterik anlamda bilgiyi de temsil eder. Bunun tüylü yılan-balık tanrılar yahut zaman yolculuğuyla ilişkisi şamanik efsaneler ve yer adlarıyla Ortasya'dan itibaren tek tek irdelenebilir. Bu ve diğer sorular sanatçının cevabını ve izleyicinin ilgisini bekliyor. Modern fizikçiler formüllere ve deneylere bel bağlasa da sanat her zaman Croce'un sezgisel estetik anlayışıyla bilimin önünde ve yanında yer almaya devam edecek yeter ki biz anlamlandırıp anlatabilelim.

KAYNAKLAR

Balkancı Dilşan(2019).Sözlü Görüşme. 01.01.2019.14:00.

Barrow John D. (2001) Gökteki Pi Saymak Düşünmek ve Olmak, 1. Baskı.Çev. İdil Güpgüpoğlu , İpek Karman, Orijinal Pi in The Sky, 1992 Penguin, Beyaz Yayınları, Ankara

Crease Robert P. & Goldhaber, Alfred Scharff (2014) The Quantum Moment: How Planck, Bohr, Einstein, and Heisenberg Taught Us to Love Uncertainty 1st Edition W.W. Norton & Company New York London

Cosgrove, D. 1999 Mappings, Londra Reaktion Books

Dereli Tekin ve Verçin Abdullah (2014) Kuantum Mekanikası Temel Kavramlar ve Uygulamaları 3. B. Türkiye Bilimler Akademisi Ankara.

Flechl Martin 2015. Higgs boson discovery and recent results XXII International Workshop "High-Energy Physics and Quantum Field Theory", June 24 – July 1, 2015, Samara, Russia

Haraway Donna, 1991. A cyborg Manifesto : science, technology and Socialist Feminism in the late twentieth century" Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature , Londra: Routledge

Herman Weyl (2010). Space Time Matter .Cosimo Inc. New York (original 4th edition Dover, 1922)

Hitt, J. 1995 "Atlas shrugged: the news face of maps" Lingua Franca, 5(5) July / August 24-33

Kodaman, Mehtap. 2007. "Geleneğin Sürekliliği İçinde Bir Atlı Dilşan Balkancı", Kardeş Kalemler Dergisi, Avrasya Yazarlar Birliği, Mart 2007, s.78-80

Kodaman, Mehtap (2015). "Resam Dilşan Balkancı'ya Ait Kirli Çıkı Sergisi" Sanat Dünyamız Programı TRT Avaz 7 Ekim 2015 (16.00) (Ekim 2015)

Martin Roy C. JR (1984). Astronomy on Trial: A Devastating and Complete Repudiation of the Big Bang Fiasco. University Press of America Inc. Lanham. New York. Oxford.

Merleau-Ponty, M. 1964. "Cezanne's doubt" Sense and Non-sense, Evanston, IL: Northwestern University Press

Özhan Tarkan (2016) Das Kapital'in Şifresi, eKitap Projesi

Parker Barry (2005). Kuantumu Anlamak , Çev. Elif Alkın, orijinal ismi, Quantum Legacy The Discovery That Changed Our Universe, Prometheus Books Güncel Yayıncılık İstanbul

Pickles John 2008 Uzamların Tarihi Haritacılık Mantığı, Haritalandırma ve Coğrafi olarak Kodlanmış Dünya Çev. Kerem Işık Özgün Adı: A history of Space –ographic Reason , mapping and the geo-coded World. 2006 Routledge Yapı Kredi yayınları İstanbul.

Tomoko Ohtani, Daiki Amanai ve Kazushi Maruya (2018). "The Effect of Two Dimensional Interpretation of Objects Using Cafe Wall "Illusion Blocks"" p.1687 in ICGG 2018 Proceedings of the 18th International Conference on Geometry and Graphics 40th Anniversary Milan Italy August 3-7 2018 Department of Architecture and Urban studies - DASTU School of Architecture Urban Planning and Construction Engineering -AUIC Politecnico the Milano

Resim 1. Dilşan Balkancı 2018 Akrilik

ATLI KARINCA
Zamanda Yokluk

Sergi
12 - 17 Kasım 2018

Tayyare Kültür Merkezi Cemal Nadir Güzel Sanatlar Galerisi / Bursa

Resim 2. Dilşan Balkancı 2018 Sergi afişi

Resim 3. Dilşan Balkancı 2018 Asemblaj

Resim 4. Dilşan Balkancı 2018 Tuval Üzerine Akrilik